

K. II. 3379.

A BALATONKENESEI REFORMÁTUS EGYHÁZ TÖRTÉNETE

BALATONKENESE KÖZSÉG MULTJA ÉS HATÁRA

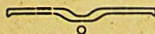
ÍRTA

CZAKÓ GYULA

BALATONKENESEI REFORMÁTUS LELKÉSZ

EZEN KÖNYVECSKE TISZTA JÖVEDELME A BALATONKENESEI
REF. EGYHÁZ ORGONA-ALAPJA JAVÁRA LESZ FORDITVA

PÁPA

NYOMATOTT A FŐISKOLAI KÖNYVNYOMDÁBAN

1912.

Ára 1 korona.

K 11.3379.

A BALATONKENESEI REFORMÁTUS EGYHÁZ TÖRTÉNETE

BALATONKENESE KÖZSÉG MULTJA ÉS HATÁRA

IRTA

CZAKÓ GYULA

BALATONKENESEI REFORMÁTUS LELKÉSZ

EZEN KÖNYVECSKE TISZTA JÖVEDELME A BALATONKENESEI
REF. EGYHÁZ ORGONA-ALAPJA JAVÁRA LESZ FORDITVA

PÁPA

NYOMATOTT A FŐISKOLAI KÖNYVNYOMDÁBAN,
1912.

Az ősi kenesei református egyház történetét találja a következő oldalakon a kedves olvasó.

Maga a község — amely az immár virágzó és szépséges Balatonpartnak közvetlen közelében fekszik — a legrégibb multtal dicsekedhetik. A táj szépsége, a Balaton tavának gyönyörűsége már Árpáddal bejövő őseink egy részét idekötötte. István, az első magyar király idejében, mint az egykoru adomány-levéiben említve van, „Knésa“ már népes mezőváros.

A község alakulásának nyomai a jelenlegi Magyarország keletkezéséhez, a honfoglalás történetéhez vezetnek vissza bennünket; míg az itteni református egyház alakulásának nyomait — szintén a kezdetnél — a reformáció megindulásánál már feltaláljuk. A balatonkenesei református egyház nemcsak a Balatonpart, hanem a magyarországi protestáns egyházak egyik legrégebbike. Már ezért is érdemes megírni ennek az egyháznak a történetét.

De megírasara mégsem az a hiúság indította, hogy egy ősrégi magyar község ősi református egyházának történetét adjam, hanem ama megerősödött véleményem, hogy minden református egyháznak — álljon annak háta mögött rövid vagy hosszú mult — közre kellene bocsátani történetét: Hisz az egyes ekléziáknak történetei adják az alapot az egyetemes református egyház történetének megírásához. Az igen sokszor kicsinyesnek látszó adat, fontos a históriai fejlődés láncolatához. Az egyetemes történetet írónak pedig sem ideje, sem alkalma nincsen arra, hogy az egyes egyházak levéltárait végigkutassa, de meg nem is tudja, hol hever esetleg milyen sok értékű adat s igen gyakran el is pusztul.

Igen — el is pusztul. A nemtörődömség, gondatlanság mennyi, de mennyi fényes lapot semmisít meg református egyházunk multjából.

Az írás közben egy most nemrégiben olvasott mese jut eszembe, amelyben az van elmondva, hogy egyszer egy rengeteg nagy erdőben járásuk- és kelésük alkalmával egy néger csapat az ottan időző fehér emberek által gyújtott nagy tüzet talált. A négereknek tetszett a tűz lángja, pirossága, melegsége s örömben a maguk nyelvén örvendezve, ujjongva körültáncolták a tüzet, majd letelepedtek s a tűz melegsége mellett elaludtak. Felébredvén, fázni kezdettek és nézegetvén a tüzet, azt látják,

hogy elaludt annak utolsó szikrája is, csupán a hamu maradt. Igen, mert arra nem is gondoltak, hogy a tüzet éleszteni is kellene, hogy jó volna tenni rá még egy pár hasáb fát, hogy annak tüze, fényessége és melegsége továbbra is megmaradjon.

Mi is szeretünk az őseink által gyújtott tüzek mellett sütkérezni, de megfeledkezünk, amint az a néger csapat, a tűznek ápolásáról, pedig egy-egy hasáb fát nekünk is oda kellene tennünk a tüzre, nehogy mi is arra ébredjünk, hogy hideg van, hogy fázunk.

Egy-egy ilyen hasáb fa volna a régi tűz felújításához, az egyetemes protestáns egyháztörténet megírásához az egyes egyházaknak története.

Jelen kis munkában a balatonkenesei református egyház vázlatos történetét közlöm. Az aprólékos részletekre való kiterjeszkedést azidőre tartottam fent, amikor a mezőföldi református egyházmegye lelkészi értekezlete határozatából minden egyes egyház lelkésze kötelezve van egyháza története megírására. Összefoglalva adom a lelkipásztorok és rektorok neveit is szolgálati idejüknek feltüntetésével.

Szerettem volna az egyház gondnokainak — hisz megannyi névtelen hősök ők — névsorát is beilleszteni munkálatomba, de e tekintetben a feljegyzések olyan hiányosak, hogy bármint fáradoztam is azon, hogy csak egy

körülbelőli névsort is összeállíthassak, elhatározásomról le kellett mondanom. De közlöm a balatonkenesei egyházat ez idő szerint alkotó családok névsorát, akiknek mindegyike adakozásával is hozzájárult, hogy a kis munka megjelenhetett.

De gyülekezetem tagjain s érdemes előjáróin kívül köszönettel tartozom buzgó gyűjtőimnek is. Fogadják szives és kedves fáradozásukért hálás és őszinte köszönetemet.

Még bocsánatot kell kérnem, hogy rajtam kívül álló okok miatt, jelzett időnél később kaphatják előfizetőim kézhez e kis füzetkét.

Balatonkenese, 1912 január 23.

Czakó Gyula

ref. lelkész.

Balatonkenese község multja és határa.

Balatonkenese község Veszprémmegye enyingi járásában, a Balaton északkeleti partjain fekszik, itt kezdődik, vagy ha úgy tetszik, itt végződik a szépséges magyar tenger, a Balaton tava.

A község neve jelenleg Balatonkenese, hajdan „*Knésa*“, később „*Kensa*“ míg a legutóbbi időben *Kenese* nevet viselt. Még első őseink szállották meg, István király által a veszprémvölgyi szerzetesnőknek ajándékozott, azelőtt pedig lakói udvari jobbágyságok voltak.

Balatonkenesét az első magyar telepedők népesítették be, később pedig a határaiban levő *Sándor* és *Csitteny* falvakból folyton népesedett, amely községek, hogy nemes községek voltak, bizonyítja Kenese község levéltárában levő 1395-ben kelt határlevél is. A tizenhatodik század második és a tizenhetedik század első felében *Sándor* és *Csitteny* község lakói mind Kenesére költöztek. Eme falvak végkép elpusztultak, ma már semmi nyomain sem láthatók.

A veszprémvölgyi apácák elpusztulása után a jezsuitáknak adatott, még pedig a jezsuiták

győri kollégiumának. Majd II. József császár a tanulmányi közalaphoz csatolta s a határában levő uradalmi birtokok a regálékkal együtt az iskolai alapítvány vörösberényi uradalmához tartozott.

Balatonkenese községe hajdan mezőváros volt. I. Ferdinánd és Zápolya alatt a békés kiegyenlítés végett a csatatértől távoleső helyeken a rendek gyakran összejöttek tanácskozni. Így 1529 március 6-án Babócsán, ugyanazon év március 19-én Bélavárott, 1531. május 18-án Veszprémben, míg az 1532-ik évben Ferdinánd által Kenese mezővárosába hivattattak össze a rendek, amit tanusít I. Ferdinándnak a bartfaiakhoz intézett meghívó levele. Zápolya keményen megtiltotta párthiveinek e gyűlésen való megjelenést. A kenesei gyűlésből követeket küldöttek az együttlevők Ferdinánd királyhoz Regensburgba, hol ő hasonlóképp diétát tartott. A kenesei gyűlés nem hozván meg az óhajtott célt, új gyűlést hívtak össze Berhidára és pedig Ferdinánd jóváhagyásával.

A jezsuiták nyomása alatt a falu népessége tetemesen csökkent. Kenese község levéltárában levő egykoru feljegyzés szerint a jezsuiták mindent elkövettek, hogy a jobbágyokat katolikus falvakba telepítsék át. Ugy, hogy a XIX-ik század eleje a falut egymás mellé tömött piszkos gunyhókból állva találta, míg az 1852—3-ik évi tagosításkor a község területe tetemesen

megnagyobíttatott, egész falurészek és utcák formáltattak s diszes polgári lakok épültek.

Balatonkenese község határa egyike a legszébb és legváltozatosabb határoknak.

Délről a határban fekszik *Akarattya* pusztja. A pusztán levő jelenlegi bérlőlakás 1857-ig csárda volt, az egykoru irásokban még így van említve. Az akarattyai partokon a szántóföld terményei között óriási termetű terebélyes koronájú büszke növésű szilfát látunk. A nép e fát Rákóczi fájának nevezi. Az a hite, hogy II. Rákóczi Ferenc és Bercsényi hozzákötötték lovaikat. Az öreg szilfa vén törzse hatalmas ágai sok nagy történelmi események lezajlása után is duzzadó egészséggel tekingetnek le a Balaton változó vizére s jókedvvel bámulnak szét e tó mérhetetlen messzeségű, pompás vidékének szebbnél szebb pontjaira. Akarattyától északnyugatra húzódik *Csittény*, jelenleg állami szállótelep, a hajdani templom köveinek maradványaival. A *csittényi* hegy ama része alatt, mely a kenesei gazdák birtokában van, fekszik az ugynevezett *Csikertemetés*. Állítólag egy Csiker nevű kenesei nemes ember családja temetkezett itt, kinek mint nemes embernek külön temetője volt. A Csittényről a Balatonra vivő völgy szoros, kedves balatoni kilátással *Macsattorok*.

Csitténynyel pedig átellenben fekszik az ugynevezett „*Matacs*“, hajdan erdő, ma erősen hullámos hely. A matacsi erdőbe nyúló völgy

Zánkház“, a monda szerint Zánk rablóvezér az akkor itt elterülő hatalmas erdőben tartotta társaival főhadiszállását. A Matacs északkeleti sarka „*Emberölés*“ nevet visel, mert a szájhagyomány szerint itt egy ismeretlen egyént megölve találtak. A régi időben a szerb sertés-kereskedők nagy sertéscsordákat hajtottak fel Bácskából, Győr és Sopronon át Bécsbe. A sertések hizlalását útközben végezték. Voltak egyes megállóhelyeik, ahol néhány hetet töltöttek. Egy ilyen állomásuk volt Kenesén az ugynevezett „*Ráczakó*“, amely a mostani r. kath. temető mellett feküdt. Ezen sertéskereskedők gyakori járás-kelése magyarázata a sok útszéli, így a hajdani akarattyai csárdának is. A mostani izraelita temető táján, hogy miért, nem tudni, megöltek egy szerb disznókereskedőt s holttestét ama helyre vitték, amely azóta *Emberölés* név alatt ismeretes. Az emberöléstől északnyugatra fekszik a *Márkó*, szőlőhegység a kenesei határ keleti részében, melynek nyugati felét *Bakóirtásnak* nevezik, hihetőleg azon az alapon, hogy valamelyik Bakó-család ültette be először szőlővel. A Márkó alatt elterülő völgy a „*Tikervölgy*“, a kelet felőli völgy északi része a *Ravaszlikak*, mellette a *Buczkáshely*. A Markó legmagasabb része a „*Sulákdomb*“. Markó szőlőhegy felett északra nyulik egy dülő, mely részint legelő, részint szántóföldekből s szőlőből áll. Keletről magas pusztá partok határolják s

„Hosszumező“ név alatt ismeretes. Tagosítás után egy része felszántatván, sok sarkantyú- és fegyvertöredéket találtak, melyek egyes családoknál maig is láthatók. Az 1532-ik országgyűlés helyének ezt a helyet tartják, következőre erre az ott talált sarkantyú és fegyvertöredékekből.

Öreghegytől északra a *Gelegonyás*, Öreghegytől délre a falu alatt a Rigóvölgy terül el, az Öreghegy nyugati része pedig a *Diósvölgy*.

Markótól nyugatra terül el az *Öreghegy*. Emberemlékezet óta szőlőhegy. Nevét hihetőleg innét nyerte, hogy legelőbb ültetett be szőlővel, de az sem lehetetlen, hogy azért nevezték el így, mert egyik része Kenese határának legmagasabb pontja és legnagyobb szőlőhegye. Ennek részei a Hosszumezőbe nyuló szőlők. A falu felőli partos rész a *Göröghegy*, az északnyugati, a hegybe vezető része a *Nyúlhegy*. A hegybe vezető út pedig a *Kacsóh* út. Ezen Öreghegyben van a r. kath. plébániának egy darab szőlőföldje, melyet Kacsóh nevű tisztartó hagyományozott a plébániára. Öreghegytől északnyugatra van a *Gyümölcskerti* szőlőhegy s a kettő között egy régi, mély vizmosás *Mérárok* névvel. Hajdan ekével vontak itt határbarázdát, s idővel a hegyekből összegyülemlett eső és zápor mélyre mosta. A Gyümölcskerttől nyugatra terül el a *Berek*, jelenleg jó karban tartott szőlőhegy, hajdan vad berek, hol az őserdők

nyomai most is láthatók. Az országút és a gyümölcskerti rész *Kisberek* név alatt ismeretes. A Berek fölött levő szántóföld a *Sárhegy*. A Berektől nyugatra a *Bögre*, termékeny kis szőlőhegy, ettől nyugatra pedig a *Sándor* szőlőhegy van. A kettő közötti legelő a *Bögreköz*. A Sándor északkeleti része pedig „*Fancsér*” nevet visel, egy hegyszakadéka le a Balatonra nyulik, benne a tavasz alkalmakkor ibolyáktól dúsan megrakott „*Kútvölgye*” csergedező forrással és zuhataggal. A Sándorhegy balatoni partja a *Fehérhágító*. Emellett nyulik a Hollósvölgy, fákkal benőtt partszakadék, mely a mámai szőlőhegyekbe vezet. Jelenleg befásítva. A mellette levő szántóföld *Kerítés* néven ismeretes.

A sándori faluhelytől délfelé fekszik a „Partfői” szőlőhegy, mely nevét a határ, sőt a környék legmeredekebb s legmagasabb partjától vette. A partfő Balatonra néző része *Diáságy*, északi része a *Gella*, északnyugati része a *Telek*. A Telekkel nyugatnak fekszik egy kopár domb, amely helyen feküdt a hajdani Sándor falu, templomának köveit nemrég hordták el, ásás után ma is mindenütt találhatók az épületek nyomai. Egy ásatás alkalmával e helyütt igen sok régi pénzt találtak, amelyből arra következtettek, hogy az 1532-ik országgyűlés e helyen tartatott s ama helyen valamelyik főúr sátra volt elhelyezve. De sokkal valószínűbb, hogy ezen országgyűlés helye a már említett

Hosszúmező volt. Sándor falu lakosai nemesek voltak, a község még 1676-ban állott. Egy régi, kezeim között levő okmány, melynek eredetije a veszprémi káptalan könyvtárában feltalálható, egy határpör tárgyalását és tanuk vallomását foglalja magában, névszerint említ kenesei és sándori nemeseket s jobbágyokat. Ugy szintén a kenesei határban levő *Sajtutja*, *Katonaút*, továbbá *Darvaskép* nevű *határfák*, egy másik okmányban pedig a *Fehérföld*, *Somosvölgy*, *Kajárútja*-ról tesz említést, mint amely helyek a határpörben fontos szerepet játszottak, mely helyeket ma már egész biztosan meghatározni nem lehet. A sándori faluhelynél, amely a Balaton legkeletibb sarkán a parttetőn áll, a Balatonon felüli völgy a *Kerékaszó*, mivel hajdan nem igen termett szénát, maig is rét és legelő. A Telek keleti része pedig a *Szederjes*. A partfő függőleges, meredek és szédítő magasságból a Balatonra néz s az utazók figyelmét már a távolból ide irányítja nevetgélő és mosolygó arcával. Ezen partfő függőleges déli oldalában láthatók a „*Tatárlikak*“, melyek részint egymás mellett, részint egymás felett megdöbbenőleg néznek a Balaton tavára. Földi pince-alakuak, némelyikébe még most is fel lehet menni. S hogy ott emberek laktak, annak világos nyomai a bennök levő vakablakok, sütőkemencék, ablakok, rudak és szögek helyei. Sőt a község levéltárában levő, 1676-ik évből való

határozási ügyben tett tanúvallatási levélben nemes Ősi János mondja, hogy hallotta atyjától és Parrag Imrétől, hogy ők a partban laktak. Ugyanitt említi Tóth Mihály, hogy ipa a „kenesei likakban” született, majd egy másik tanú, nemes Vidi István mostoha atyjára hivatkozik, aki igen öreg ember volt, 12 évig volt ott lakása, míg nemes Parrag János édes atyját hozza fel élő például, ki szintén hosszabb időn át a kenesei partokban is lakott. A nép *Tatárlikaknak* nevezi a lehetőséggel határos ama hit alapján, hogy a tatárjárás alatt a falu népének egy része eme lyukakban keresett magának menedéket. A lyukak feletti part a *Csattogó*, orkánszerűleg Csattogó visszhangjáért.

A partfő alatt kezdődik a Balaton széle nádassal, egyik része a *Pörös*, ezen felüli része pedig az *Itató*, a mostani fürdőtelep. Az új *Itatót*, amely kissé távolabb, az épülő téglagyárral szemben van. a fürdőtelep létesítésekor, a tagosítás után kapta Kenese községe. Az Itatóhoz már a régi időben ragaszkodtak a község lakosai. Az 1771-ik évben az uradalmi tiszttartó a község lakosainak megtiltotta, hogy teheneiket és kecskéiket ott itassák. Az akkori tiszttartók jobbára német, kiszolgált katonatisztek voltak, és a néphez igen gorombák. Az Itatótól való eltiltás után a község képviselte elhatározta, hogy a birót és a törvénybirót felküldi Budára, hogy „instanciával forduljanak a Kama-

rához“, hogy bepanaszolják a tisztartót és az Itatónak további használhatási engedélyezését kérelmezzék. A határozatot csakhamar tett is követi. A község birája és törvénybirája a szükséges úti élelemmel a *község éléstárából* ellátva útnak indulnak. Azért mondom, hogy a község éléstárából, mert abban az időben a község rendes háztartást vezetett. Az ez évekből való községi számadások bizonyítják, hogy évenként tartottak disznóölést, amelynek aprólékát a mindenkori biróné asszonyom kezelte s az előjáróságot az egyes gyűlések alkalmával ebből megvendégelte. A nagy útra, messze Budára előmózsiaival biróné asszonyom látta el most is őket. Utközben egyik pihenő-állomásukon elővevén a tarisznájukat s a kenesei ember maig is elmaradhatatlan társát a csutorát, gondteljes falatozás közben a törvénybíró a magukkal hozott sót nem találva eléggé aprónak, megjegyezte, ha jó választ kapnak a Kamarán, ha nem mentek hiába s megkapják a régi itatóhoz való jogukat biróné asszonyomnak egy sőtöröt vesznek és hoznak, hogy máskor az oly jól elkészített disznó aprólékokhoz apró sót szolgálhasson. A Kamarán szívesen fogadták bíró és törvénybíró uraimat s a küldöttség boldogan hozta magával haza az *Itató* tovább használhatási engedélyét és a sőtöröt, amely — mint a régi idő tanuja — Balatonkenese községházánál ma is látható, rajta e felirattal : „Kenese 1772“.

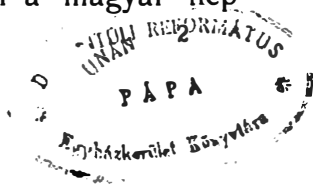
A Kenese felé huzódó balatoni nádas *Papnád*-nak van nevezve, mert szájhagyomány szerint a tulsó oldaláról egy pap fürdeni menvén, a Balatonba fult és holttestét este itt vetette ki a hullám. A nádas folytatása és vége a *Papnádorr*, itt volt a *Kisfaludy* gőzös hajdani kikötőhelye, a mostani összedőlt állapotban levő hajóhídtól nyugotra, amely a község élénkségét tetemesen emelte, de hasonló sorsra jutott a mostanival. Elpusztult 1848—49-ben.

A hidat nagy Széchenyi István készítette. Tervezője a mostani Lánchíd mérnök-tervezője volt. A hajóhídtól balra az *Öregtó* terült el, ma semmi nyoma.

A falu délkeleti része *Hopprongyos* nevet visel, mivel nagy régen hat kis zsellérház volt csak ott, ma már azonban szép polgár lakásokkal kiépítve, utcái pedig telve hatalmas, árnyat adó diófákkal, mely alatt a nyüzsgő gyermeksereg és az el-elbeszélgető asszonyok csoportja látható. A keleti rész pedig a *Tornyos-hegy*, amelynek lábánál fekszik a r. kath. templom. — A falutól délkeletre fekszik mindjárt a falu szélén az „*Utalja*“, mesés kilátással a Balaton tavára, a ref. egyház és ref. lelkész szőlőjével. Az utaljai szőlőhegy egyik része adja Kenese legkiválóbb borát. A szőlőhegy az ugynevezett *Csipkés út* mellett fekszik, melyet azért neveznek „csipkés“-nek, mivel téli fagy alkalmával igen rázós.

Itt élt Kenesén és itt nyugszik Soós Lajos, a Balaton költője is. Senki sem irt oly szép és annyi költeményt a Balatonról, mint ő. Balatoni költeményei külön kötetben jelentek meg. Igaz poéta-lélekkel, szeretettel, imádattal, rajongással énekelte meg a Balaton mosolygó vidékeit, fodros vizét, Kenese partjának vadvirágos réteit, árnyas ligeteit, fészket rejtő bokrait. Nemesen érző, sokat csalódott szive ide kötötte a Balaton mellé. Itt élt elvonultan önmagának és a Balaton költészetének. Mikor édes anyját elvesztette, a főváros zajos és zsibongó világában keresett szívére vigaszt, de nem talált. Gyilkos fegyvert emelt élete ellen. Költeményeiben kifejezett óhajára itt temettetett el a Balaton partján, a meredek és magas partok szélén a református temetőben.

Balatonkenese jelenleg már eléggé ismert balatoni fürdőhely, nyáron a fürdőidényben nagyszámu intelligens fürdővendég keresi fel. A község csinos és rendbentartott. Utcái a szemnek jólesően szélesek, előrehaladott növésű diófák szegélyezik. Kedves külsejű házainak táját a rend és csínosság jellemzi. Épülőfélben levő szállodák és a Vonatkísérők Országos Otthonának hatalmas palotája a fokozatos fejlődés hírnökei. A község lakossága nagyon értelmes, derék és jóra való nép. Tiszta szinmagyar, okos emberek, nagy támaszai a független magyar állameszmének. Aki a magyar nép

lelke költészete után buvárkodni szeret, hálás talajra talál itt.

A község nagyobbarányu fejlődését nagyban gátolja, hogy az egész Balatonpart ma is úgy áll, mint azt II. József elvégezte. Ha meghallgatnák a község lakosainak szavát, gyakori zörgetését és kopogtatását, ha szabaddá lenne — mint ahogy kellene hogy legyen — a Balaton partja, Balatonkenese községe pár évtized alatt a régi híres „Knésa“ várossá fejlődne ki magát, sőt túl is szárnyalna.

A BALATONKENESEI
REFORMÁTUS EGYHÁZ
TÖRTÉNETE

Általános rész.

Nagy általánosságban talál itt adatokat a kedves olvasó az ősi balatonkenesei református egyház multjáról. Bármennyire szerettem volna is, vázlatos munkámnak oldalokra kiszabott terjedelme nem engedi a részletekre való kiterjeszkedést, de ebben a tekintetben megnyugvást nyújt nekem az a tudat, hogy a mezőföldi református egyházmegye lelkészi értekezlete abbeli határozatának megvalósításakor, hogy irassék meg minden egyes egyház története, felhasználásával a rendelkezésre álló összes adatoknak, buzgó hiveim áldozatkészségéből minden egyes egyháztagom zsoltáros és imádságos könyve mellett ott foglalhat helyet az ősi balatonkenesei református egyház *részletes* története is. A balatonkenesei református egyház történetének csak keretét akarom most nyújtani, amely keret majd minden magyarországi református egyháznak keretét és foglalatát képezi. Végighatolok, mintegy futva, az emlékezet és hagyomány komor és sötét folyosóján, felferem egy pillanatra az alvó időket álmaikból, megkérdeszek egypár tárgyat, egy-

pár jelet, a képzeletnek görögtüze mellett megújítom emlékezetöket a buzgó hősöknek, hogy mintegy példát mutassak, hogy kell szeretni ezt a mi sok szenvedésen és sok küzdésen átalment református egyházunkat.

A Balatonmelléknek reformációja képezi azt a nagy keretet, amelybe belehelyezkedik a balatonkenesei református egyház keletkezésének története is.

Pontosan azt az évet, azt az időpontot, amidőn a Balatonmellék reformációja kezdődött, meghatározni nem lehet. Mint minden mozgalomnak, úgy ennek az eredetét is homály borítja. A magnak a csirázását nem látjuk, amikor látható lesz, többé már nem maggal, hanem élő, fejlődő növénnel van dolgunk. A szellemi mozgalom sem lép fel soha rögtönözve, előbb csak egyes éles jelszók hangzanak és csak azután kezdenek az eszmék tisztább és határozottabb alakot ölteni. A Dunántúlt reformáló buzgó apostolok fáradozásának eredménye, hogy a Balatonmelléken is már a reformáció hajnalának derülésekor tért hódítanak a protestáns vallás igazságai.

A Balatonmellék reformációja két kiváló névhez, Enyingi Török Bálint és Dévai Biró Mátyás nevéhez fűződik. Enyingi Török Bálintnak a Balatonmelléken is nagykiterjedésű birtokai voltak. Ő pedig minden birtokán és annak körletében buzgó pártfogója és előmozdítója volt

a reformációnak. Enyingi Török Bálint a talaj-elkészítés, — egy Dévai Biró Mátyás pedig a mag-elhintés munkáját végezte. A nép pedig örömmel hallgatta az édes nemzeti nyelven megzendült Isten igéjét az eddigi latin nyelvű szertartás helyett, amelyből semmit sem értett.

Ember Pál írja, hogy Dévai Biró Mátyás a Balaton mellett „rettenthetetlenül“ hirdette az evangéliumot és sokakat megnyert a Krisztusnak. Bod Péter pedig Dévait tartja elsőnek a magyarok közül, aki az evangéliumot Magyarországon körülhordozta és kiváló reformátorkodásának helyéül a Balatonmellékét ő is megemlíti. A kádártai anyakönyvi bejegyzésben említett Mátyás nevű pap minden kétséget kizárólag Dévai Biró Mátyás. Ezen említett anyakönyvi bejegyzés 1535-re teszi Dévai Biró Mátyás kádártai tartózkodását. Ez időre tehető a Balatonmellék reformációja is. Reformátoraink egy helyen nem sokat tartózkodtak, s ha egy-két helyen húzamosabb időt el is kellett tölteniök, széjjel jártak a körülöttük fekvő vidékekre is. Így tett Dévai Biró Mátyás is.

Kádártai tartózkodása csak egy új erőgyűjtőpont volt a Balatonmellék reformálása előtt vagy után.

Kétségtelen, hogy 1535 táján reformálta Dévai a Balaton mellékét s ezt annnyival könnyebben is megtehetette, mert a katolikus történet-írók állítása szerint a veszprémi nagykiter-

jedésű egyházmegye a mohácsi vész után több mint két évtizeden át egyházi gondozás tekintetében a legárvább állapotban színlődött. Név szerint volt ugyan püspöke Kecsety Márton személyében, de Kecsety Márton maga is rokonszenvezett a reformációval, mert ennek nyilvános jelét is adta akkor, amikor 1545-ben székhelyéről, Veszprémből távozott s a protestáns hitre tért át, nőül véve Homonnai Druget Antal leányát. Bizonyára az említett idő alatt tette Dévai oly felejthetetlenné nevét a Balatonmelléken, hogy a kegyes szájhagyomány még kétszázad múlva is áldva emlegette nevét annak a férfiúnak, aki „az Isten beszéde életet adó kenyerének édességét vele megköstoltatta“.

De nagyon természetes, kellett, hogy legyenek Dévai Biró Mátyásnak tántoríthatatlan utódai és tanítványai, akik az apostolok példáira emlékeztető fáradhatatlan munkásságot, az első magvetőnek fáradozásait eréllyel, bátorsággal, kitartással tovább vigyék és folytassák. Kellott, hogy legyenek buzgó, kiváló utódai, hisz csak így érthető a rövid idő alatt elért roppant hódítás, az óriási változás, — így érthető az, hogy a Balatonmelléken a reformáció mindenütt erős gyökeret vert és már a XVI. század elején a protestánsok voltak többségben.

A balatonkenesei református egyház nemcsak a Balatonpart, hanem Magyarországnak egyik legrégibb református egyháza. A balaton-

kenesei református egyház alapító-reformátorának Dévai Biró Mátyást tartom, aki vagy kádártai tartózkodása előtt, vagy közvetlen kádártai tartózkodása után reformálta Kenesét. Azt az évet, amelyikben reformáltatott Kenese, egész pontossággal megállapítani nem lehet. A körülbelüli idő 1535 táján lehetett. 1550-ben már kevés leszámítással az egész község protestáns, jóllehet ebből az időből nincsenek kezeink között az egyház történetére vonatkozó följegyzések, de egy későbbi időről szóló töredék-levél mint biztos tényt szegez le ama körülményt, hogy Balatonkenese népe nem sokkal a reformáció után protestánssá lett. Bizonyára egy Dévai Biró Mátyásnak reformatori tevékenysége, fáradhatatlan munkás buzgósága volt az a rugó, amely a változásnak oly eredményét idézte elő, hogy az egész község egy csapásra a reformáció hívévé lett. Dévainak derék munkásságát bizonyítja, hogy az egész Balaton felső melléke, annak északra, keletre és délre fekvő helységei ma is jobbára protestánsok. A Balatonmelléknek Balatonkenese a legnépesebb református egyháza.

Kenese protestánssá lett népe a történelem különféle változatain át is, minden üldözés és visszatérítgetési erőszak dacára, szilárdan állotta helyét. Az egyház a XVI. században és a XVII.-ik század első felében élte virágkorát. A XVII.-ik század második felében és különösen a XVIII.-ik század elején fellépett ellenreformáció nyomása

itt nem igen észlelhető, helyesebben mondva, ingadozást nem tudott előidézni. Ebben az időben voltak ugyanis legtöbb üldözésnek és szorongatásnak kitéve. Ugyyszólván napirenden volt az összeütközés a református hivek és az akkori földesurak, a vörösberényi jezsuiták között, akik állandó üldözői voltak az itteni reformátusoknak, de buzgó ősapáink hitükhöz rendületlenül ragaszkodtak, hitüket nem ingatta meg semmiféle hatalom. A kenesei r. kath. egyház történetének írói erőszakoskodással vádolják az akkori reformátusokat, pedig a száraz kutfők épen azt bizonyítják, hogy sokat kellett szenvedniök a jezsuita földesurak erőszakoskodásaitól.

A mindenképen való visszatérítgetni akarás, a sok igazságtalanság, amelyet mint jobbagynépnek szenvedniök kellett, vagy amint a magyar ember mondja, amidőn már „csordultig telt a pohár“, idézte elő bizonyára azt, hogy elkese-redésükben a mai református templom melletti folyócskába két barátot kocsistól együtt beletaszítottak. A nép ajkán élő ama szájhagyománynak, hogy a mostani református templommal szemben levő, jelenleg urodalmi bérlőlakásul szolgáló épület falára egy templom-elfoglalni akarás alkalmával egy barátot kiszégeztek volna, a régi írások között semmi nyoma nem található. Pedig úgy a község, mint az egyház irattárában lévő adatok, amelyek a két egyház egymásközi viszonyára vonatkoznak, telve vannak legapróléko-

sabb adatokkal is, amelyeket az állandó pereskedés alkalmával az egyik fél a másik ellen felhozni tudott.

Eleink kezdetben szegényes kis oratórium-ban dicsérték a hatalmas és jóságos Istent. Volt idő, amidőn innét is kiszorultak. De szemeiket égre függesztve, Istennek szabad ege alatt is elmondhatták: „Bizony Istennek háza ez, és a menyországnak kapuja“.

Szegényes kis oratóriumukat elveszik tőlük. 1660-ban felépítik első templomukat. Bizonyos meghatottság vesz erőt az emberen, amint olvasgatja az elfakult írásokon, mily lelkesedéssel és mily áldozatkészséggel akarja kivenni minden egyes egyháztág részét az első templom-építés lélekemelő munkájából. Szinte magam elé képzelem a nyüzsgő és mozgó nagy sokaságot. Ej, de szépen is írja az egykoru író: „a fiu neheztel atyjára, hogy ő maga nem mehet. Az apa perlekedik fiával, mivel nem akarja a gyepelöt kezéből kiengedni“. Mindenki versenyez, hogy a jócselekedetben megelőzze egymást. Pedig szegények voltak, de áldozatkészek.

Szinte vágyik az ember, ha olvashatná az első beszédet, milyen édes lehetett a szó a hivek buzdítására, vigasztalására a lelkipásztor ajakán. Ha szólni tudnának azok a kövek . . . de talán jobb is hogy némán hallgatnak.

Nehéz viszonyok között templomuknak, iskoláiknak, lelkész- és tanítólakjuknak foko-

zatos fejlesztése képezte állandó gondjukat. (Eme fokozatos fejlesztésnek nyomait egy másik fejezetben találja a szives olvasó.) Pedig, mint a számadókönyvek gyér adatai mutatják, ebben az időben az egyház nagyon szegény volt s maga a nép is távol állott attól a jólléttól, melyet Isten kegyelméből ma élvez. Azonban szegénysége dacára áldozatkészségének igen szép jeleit látjuk mindenkor.

Az egyházi anyakönyvek rendes vezetése 1744-ben veszi kezdetét s ettől az időtől fogva a születési, házassági és halálozási anyakönyvek mind megvannak.

Élénk, vallásos hit és bizalom Isten iránt jellemezte mindenkor Balatonkenese református népét. Ma is mint „jó templomszerető nép” ismeretes. Álljon itt egy kis összehasonlítás. 1824-ik év karácsonyában az első napon urvacsorával éltek — mint Kóczán Lajos feljegyezte — 516-an, a második ünnepen 260-an. Míg az elmúlt 1911-ik évben karácsony ünnepén az első napon urvacsoráztak 618-an, a második napon pedig 215-en.

Hisz reánk, utódokra, alig maradt más feladat, mint megőrizni azt, amit őseink hagytak, — pedig de sok helyen lettek hűtelenek az édes atyai örökséghez.

Én, a gyenge utód, amidőn megújítom az apák emlékezetét, ideszólítva őket az enyészet komor temetőjéből, ezt azért teszem, hogy áldást

könyörögve az ő poraikra, buzdítsam egyházam tagjait Isten és egyszülött fia: Krisztusnak szeretésére, vallásosságra, egyházszeretetre, hogy kifeszített izmokkal szálljanak szembe minden viharral, hisz atyáink kevesebb szellemi és anyagi erővel bírtak, de ha kellett, egyházukért tűzbe és halálba rohantak, mert tudták, ha Isten velük van, kicsoda lehet ellenük. Legyen Isten segédeme a gyenge utódokkal is!

A balatonkenesei református egyház prédikátorai 1660-tól.

A balatonkenesei református egyház levéltárában van egy régi töredék levél homályos és megavult latin irással, amelyen — mintegy dióhéjban — feljegyezve találjuk a balatonkenesei református egyház régi történetét, régebbi lelkipásztorainak nevüket és szolgálati idejüket. A töredék levél a vármegye két esküdtje által az eredetivel összehasonlíttatott s nagyobb bizonyosság okáért az esküdtek kézírásával és szokott pecsétjeikkel is megerősítettett. Az egyháznak még régebbi protokollumát vagy elemi csapás, vagy nemtörődömség megsemmisítette. Az említett töredék levélből s a későbbi okmányokból állítottam össze a balatonkenesei református egyház lelkészeinek katalógusát, úgy, amint itt következik :

Sáray András	1660—1662.
Kabay Márton	1662—1677.
Szathmáry István	1677—1679.
Mozsonyi Márton	1679—1700.

?	1700—1709.
Kádártay János	1709—1734.
Szőke János	1734—1744.
N. Sákfai István	1744—1757.
Kozma János	1757—1775.
Árvay Pál	1775—1795.
Kálmán Ádám	1795—1801.
Árvay Dániel	1081—1810.
Gueth György	1810—1822.
Kóczán Lajos	1822—1837.
Maller Pál	1837—1843.
Perey János	1843—1850.
Móricz János	1850—1894.
Bakó József	1895—1907.
Czakó Gyula	1907—

A rendes lekipásztorok mellett itt állott még az Ur szolgálatában a segédlekipásztorok hosszabb sorozata is, akik egy időn át az egyik iskolának tanítói voltak. A balatonkenesei református egyházban szolgált lekipásztorok nevének mindegyikéhez fűződik valami maradandó emlék úgy a templom, mint az iskola, általában az egyházépítés nagy munkájában. Legyen áldott emlékezetük !

A balatonkenesei református egyház rektorai 1744-től.

A balatonkenesei református egyház összes iratait átvizsgálván, nem akadtam olyan névjegyzékre, amely magában foglalta volna a rektoroknak neveit. Így nem maradt más hátra, mint összevizsgáltam a matrikulát, amely azonban csak 1744-től kezdődik, s felhasználva a kiváló szorgalmu Kóczán Lajos prédikátor feljegyzéseit, így tudtam összeállítani a rektorok katalógusát 1744-től, amint itt következik :

Kotsi András	? —1747.
Mike János	1747—1764.
Győri János	1764—1773.
Pápai József	1773—1777.
Borza Sámuel	1777—1783.
Telegdy Mihály	1783—1789.
Pap János	1789—1792.
Kulcsár Sándor	1792—1794.
Fazékas Sámuel	1794—1796.
Nagy József	1796—1801.
Deli János	1801—1813.

Jobban István	1813—1815.
Bettes Károly	1815—1821.
Nagy Sándor	1821—1822.
Bentsik István	1822—1825.
Magyari József	1825—
Antal József	1825—1828.
Perei János	1828—1831.
Váradi István	1831—1834.
Váradi Péter	1834—1837.
Balog János	1837 (időtöltő)
Kollár Sámuel	1737—1840.
Szelle József	1840—1844.
Mocsi Antal	1844—1847.
Körmendi Pál	1847—1853.
Lapos Dániel	1853—1856.
Maller Károly	1856—1859.
Pázmány Dániel	1859—1861.
Nagy Ignác	1861—1864.
Szücs Béla	1864—1866.
Medgyasszay Vince	1866—1868.
Kis József	1868—1871.
Pongrácz Ferenc	1871—1874.
Móricz Lajos	1874—1875.
Kutassy Ferenc	1875—1876.
Nagy Lajos	1876—1880.
Gombkötő Béla	1880—
Tánczos Gyula	1880—
Demjén Márton	1880—1883.
Szabó Kálmán	1883—1885.

Szabó Kálmánnal bezáródik a balatonkenesei református egyházban az akadémikus rektorok névsora. 1885—1887-ig Baráth János és Bakó József mint helyettes tanítók vezették az iskolát. Az akadémikus rektorságra végzett theológusok ez időtől nem vállalkozván, az akadémikus rektorság megszűnt s rendes tanítóságra megválasztatott Fazekas Mihály 1885-ben.

A második rendes tanítóság is felállítatván, a balatonkenesei ref. egyház második iskolájának tanítói voltak: Faragó Teréz, Sass János, Tóth Ambrus, Bot Béla és Réthy Gyula. Az 1911-ik évben a templomba orgona állítatván, a második tanítói állás organista-tanítói állásra változtattatott s ezen állásra Kiss Ernő tanító választatott meg.

A régebbi akadémikus rektorok mellett az úgynevezett időtöltők segédkeztek. Rektoraink buzgó fáradozásainak bizonyára nagy érdemük van abban, hogy Balatonkenese református népe a műveltség ama fokát elérhette, amelyen ma áll. Az iskolák mintegy veteményes kertjei voltak az egyháznak; — álljanak is időtlen időkig s neveljenek minél több buzgó egyháztagot református egyházunknak, derék, becsületes és értelmes polgárokat és polgárnőket édes magyar hazánknak.

A balatonkenesei ref. eklézsiának értékesebb ingó- és ingatlan javai.

Első fekvő java a balatonkenesei református eklézsiának a *templom*. Első temploma 1658—1660 között épült, 1660-ban adatott át rendeltetésének, de akkor torony nélkül volt. 1739-ik esztendőben ragasztatott napnyugatról elébe a mostani torony. 1785-ben a templom kicsiny lévén, 5 öllel meghosszabbított. A torony mostani magasságára — mert azelőtt alacsonyabb volt — 1806-ik esztendőben emeltetett fel. 1820-ban a templom ismét megnagyobbított az utca felől szélességében 1 öllel és 4 lábbal, amely nagyobbitás, hozzáértvén a templombeli székeknek, karoknak, vaia mint az új tetőnek, stukkatúrnak építését, került összesen 4358 váltó forint és 58 krajcárba. Mostani nagysága: a belső világosságának hossza 11 öl, szélessége 5 és $\frac{1}{2}$ öl. Mind a templom, mind a torony többnyire kőből épült, kevés téglával, teteje pedig faszindellyel lett fedve.

Az 1820-iki templom-megnagyobbítás alkalmával a mennyezeten a következő felírás talál-

tatott: „Ez Isten háza az ő szent felsége dicsőségére felséges II-ik József dicsőségesen uralkodó király kegyelmes engedelmeiből nagyobbíttatott és megújíttatott. A mely körül szorgalmatoskodtak a következő előljárók: öreg bíró László Mihály, Kurator Székeli Sámuel, esküttek: öreg Somogyi János, Csiker András, Vég Mihály, Csiker István, Somogyi István, Csurgai János, Székeli Péter, Szabó János, Szalai István, Vági Ádám és László Ferenc. Árvay Pál praedikátor. 1785.“

A még régebbi mennyezeten pedig a következő írás volt feljegyezve: „E szent hajléki mennyezet Isten dicsőségére való felemelésében forgolódtak nevezetesen ezek: Törvénybíró Forró János, eskütt bírák: Gerendi János, Kánya Márton, Baboltsai János, Kun János, Somogyi István, Csurgai Márton, Karácsony Imre, László János, Végh Gergely és Szabó Péter. — Kádártay János praedikátor 1723.“

Az 1844-ik évben a torony körülbelül 3 öllel ismét feljebb vitetett, új fára és bádogtetőre készíttetett s ugyanezen 1844-ik év május 19-én tétetett fel az új toronyra a gomb is. Szép, nap-sugaras vasárnap reggel volt, a hívőknek sokasága, kicsinyjei és nagyjai töltötték meg a templomnak terét, majd hat fehér ruhába öltözött csinos leány jelent meg, kik a hivek sokasága között a templomba vitték a gombot, ahol is az akkori lelkész, Perey János, rövid beszéd után

a nagy és hatalmas Istenhez bocsátotta fel imáját, áldást könyörögve onnét, ahonnét száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék.

A torony gombjába egy hosszúkás üvegbe egy emlékirat pecsételtetett be, amelynek a szövege szóról-szóra ez: „Ezen legelsőben 105 évvel ezelőtt, 1739-ben épült és 1806-ik évben meghosszabbított tornyot a kenesei, dunántúli egyházkerülethez tartozó, mintegy 1500 lélekből álló helvét hitvallású szent gyülekezet Isten dicsőségéhez való buzgóságából újra mint egy 3 öllel felemelve csinos izléssel téglából építette, új ácsmunkával bádogtetőre vétetett és ugyanakkor a megújított toronyba egy 20 font hijján 6 mázsás harangot tétetett 1844-ik évben ápril, május és junius havaiban. Lévéen ezen ev. ref. szt. eklézsiának lelki pásztora, J. J. nemes Perey János és iskola tanítója Mocsy Antal, az egyház hű gondviselője Agg János, helység bírása Tóth Ferenc és egyszersmind presbiter s a szent egyház több vallásos buzgóságú presbiterei, névszerint: Öcsi József, László József, Szabó József, Jónás József, László János, Szalai József, Szalai János, Mózes János, Tandori József, Kalmár József és még öreg Pataki Ferenc s ennek fia ifj. Pataki János, ki is a nagy harangot Pestről hazahozta. Kisbírák: Körmendi János és Mészáros István. Helység hadnagya s egyszersmind éjjeli őr Varga János. Dékán és harangozó:

Sipos János. Építő mesterek : Heinzl József kőműves mester, Anhoffer János ácsmester, Pfeifer Ferenc bádogos mester, Rédl György építő kőműves pallér, Seitt József építő ács pallér s ezen toronygomb feltevője. Ezen emlékiratot pedig a torony gombjába helyére betette nemes Zsoldos Fáni kisasszony, Zsoldos János urodalmi igazgató tisztartó kis leánykája.“

A torony gombja feltevése után az ácspallér kilenc poharakból ivott áldomást a királyért és több illetőkért. A torony állásánál 200 zsemlyét szórtak le a nagyszámu nép közé.

1806-ban a torony fala feljebb vitetvén, 1807-ben egy fertályt nem ütő órát készített a toronyba Langer Ferenc 400 váltó forintért. Ezt az órát 1817-ben Fárbingner János veszprémi órás újra igazította 270 váltó forintért.

A toronyban levő mostani órát, amelyhez csupán a régi toronyóra számlapjai lettek felhasználva, Müller János budapesti óragyáros készítette 1906-ban 1040 K-ért, Kun József gondnoksága idejében. Az 1852-ik évben a templom tetején a fa-zsindelyek elavulván, szükségesnek találtatott ennek megújítása, és Móricz János, az akkori lelkész tanácsára cserép-zsindellyel fedetett be. Ezen tető-javítás több más javításokat is vont maga után, mert az 1849-iki nagy jégeső leverte a torony vakolatát, s a dühöngő vihar az óratáblákat egészen kifeszítette. Az egész munka Mózes János gond-

nok felügyelete alatt ment végbe 1737 forint költséggel. Kiskurátor volt ekkor Agg János.

A templom tornyában három harang van. A legnagyobbik a torony 1844-ben való meghosszabbításakor szereztetett be 1015 frt 30 kr.-on. De ezen kívül egy 1738-ból való két mázsás és hét fontos harangot adott az egyház, fontját 25 garasával, váltóban. Ezen harangon a következő felírás van: „A kenesei helvét hitvallásu keresztényen hivek buzgó adakozása, 1844. Perey János lelkész, Agg János gondviselő, Tóth Ferenc helység bírása, Öcsi József, László József, Szabó József, Jónás József, László János, Szalai József, Mózes János, Tandori József, Kalmár József, egyház presbiterei idejökben“. Az alsó szélén pedig ez van: „öntötte Schanel András Pesten“. A középső harang mintegy 3 mázsás, 1741-ben készítettet. Rajta e felírás látható: „Josef Steinstock. Gos. in Offen“. Bele van még vésve ez is: „Kenesei Falué, 1741“. A legkisebbik másfél mázsás, 1800-ban újraöntetett. Felül írása ez: „Franciskus Milner Bude Judi me, 1880“. A közepén levő karikákba ez van belemetszve: „Kenesei ref. eklézsia“.

A kenesei református templomban levő urasztalát és keresztelő-medencét Bátky Károly és Móricz Paulina ajándékozta 1900-ban. Ugy a keresztelő-medence, mint az urasztala igen szép márványkőből való. Az urasztali diszes terítőt pedig Móricz János és neje Molnár Erzsébet

ajándékozta az egyháznak 1887-ben. Nehéz, bordóbársonyra himzett kehely aljában kenyér, köröskörül pedig szőlőfürtök és gabonafejek díszítik. Az urasztali terítőt Móricz János lelkész neje maga készítette, de így is a hozzávalók 200 korona értéket tettek ki.

Az urasztali poharak nehéz ezüstből valók, belül egészen, kívül is néhol jól megaranyozva. Az elsőre ez a felirat van metszve: „E két egyforma gyónópoharat készítette a kenesei ref. szt. eklézsia Debrecenben Büjji István által 1781-ik esztendőben“. A második poháron pedig ez a felirat van: „A kenesei református szt. eklézsia készítette Árvai Pál ur predikátorságában, Somogyi János, Székeli Sándor, Szalai János, Csiker András, Kovács István, Vég Mihály, László Mihály, Csiker István, Csurgai János, Székeli Péter, Horváth András és Szabó János idejökben 1781-ik esztendőben“. Ugyancsak Árvai Pál prédikátor idejében készítették a nagy cinkannák is, úgyszintén az urasztali cintányérok, az előbbiekhöz hasonló felirással. A többi urasztali dolgok, nevezetesen: kis aranyozott ezüst tányér, betegek részére szükséges pohár és tányérok, Kóczán Lajos prédikátorsága és Csiker János gondnoksága idejében 1826-ban szereztettek be. A poháron és a tányérkán levő metszést maga a prédikátor végezte. Kóczán Lajos prédikátor, aki az egyház régi iratainak rendezése körül óriási munkásságot fejtett ki, saját

maga készítette az egyháznak maig is használatban lévő pecsétnyomóját is, amint ő említi: „Tulajdon maga kezeivel“ 1822-ben. A pecsétnyomó körfelirata között egy szépen kidolgozott kehely látható.

1911 június havában Angster József és fia pécsi orgonagyárossal egy 9 fő- és 8 mellékvaltozatu orgonát állíttatott templomába az egyház, Hajda János, majd Horváth János gondnoksága idejében. Az orgona, melynek felszállítását és templomi helyének elkészítését önkéntesen vállalkozó áldozatkész hivek végezték, 4250 K-ba került. Az orgonának részben kifizetett árához az egyháztagok majd mindegyike hozzájárult, s bizonyára még mindig fognak akadni a hivek között áldozatkész lelkek, akik adakozásukkal hozzá fognak járulni a hiányzó rész kifizetéséhez, tudván, hogy a jókedvű adakozót szereti az Isten. E sorok írója e kis munkácska tiszta jövedelmét szánta az orgona-alapra.

Az orgona felavatása 1911 június hó 18-án volt, amely alkalomra a vidékről is igen sokan jöttek el, úgy hogy a templom kicsinynek bizonyult. Az orgona felavatását a mezőföldi egyházmegye esperese, Szücs Dezső végezte. Az alkalmi beszédet Babay Kálmán sárkeresztesi lelkes mondotta. Medgyasszay Vince tiszteletbeli esperes, a balatonkenesei egyháznak volt szeretett rektora, Balog József és Pintér Juliánna leánykáját keresztelte Juliánnára, Medgyasszay

Vince lepsényi lelkész pedig Varga János és Nagy Katalin ifju párt eskette. Az orgonázást ez alkalommal Borsos Endre lepsényi és Réthy Gyula kenesei tanítók vezették, az utóbbi a kenesei református énekkarral, mely ez alkalomra 30 tagu női énekkarral is kiegészítettett, alkalmi darabot is adott elő. A helyi lelkész az egyház régi történetéből mondott el egyes részeket.

Kedves kötelességet teljesítek, amidőn e helyen úgy a magam, mint gyülekezetem őszinte és hálás köszönetét fejezem ki egyházmegyénk esperesének, jelenlevő lelkészeinek és tanítóinak soha nem felejtendő szives fáradságukért, hogy hitből fakadó örömünket nagybecsű közreműködésükkel fokozni igyekeztek.

Az 1840-ik évben a templom mellett az iskola udvarán meszes kőből egy pince építettett, melynek hossza két öl egy láb, szélessége egy öl és négy láb. A hozzávaló követ a szentistváni határban ingyen kapták a hivek; ők maguk megfejtették és hazahozták, úgy, hogy az egyháznak az egész elkészítés csak 18 váltó forintba került.

Második fekvő java a református egyháznak a *parochiális ház*. Az első prédikátori ház a templommal átellenben most is fennálló uradalmi bérlőlakás volt; amely ház hosszú időn át mint az eklézsiának tulajdona lelkészi lakásul szolgált. 1749-ik év május havában az akkori földesur, a győri jezsuiták kollégiuma elfoglalta

zsákfai Nagy István akkori prédikátor idejében és helyette adta az eklézsiának a mostani parochiális fundust, ahol akkor Baboltsai János jobbágy lakos successorai laktak, mely helyen fekvő házért fizetett az eklézsia most nevezett Baboltsai János successorainak 45 rhénusi forintot. Ezen jobbágyházat az eklézsia elpusztította és annak helyére új házat építtetett lelkésze számára. Ezen parochiális ház az idők folyamán annyira megavult, hogy javítást már nem érdekelvén, az egyház egy új lelkészi lak építését határozta el. Ezen új parochiális ház fel is építtetett 1834-ben Kóczán Lajos prédikátor, Váradi Péter iskolarektor, Csiker János öregbiró, Dékány Takács József kurátor idejében. Az egyház hiveinek önkéntes szolgálatain kívül, amelyben egyik egyháztagnak a másikkal szinte versenyzett, került az épület az egyháznak 4135 váltó forintjába. Ezen újabb lelkészi lak egészen a réGINEK a helyÉN áll, elkészültÉN ideje alatt, vagyis 1834 április 30-tól ugyanezen év szept. 22-ig a lelkész bérelt házban lakott, katolikus Czecei Lászlónak a vendégfogadóval átalellenben levő házában, amely valamikor Árvay Pál prédikátoré volt. Szeptember 23-án, egy keddi nap reggelén költözött a lelkész az új lelkészlakba. Ugyanezen lakás képezi a mostani parochiális házat, amelyet a jelenlegi lelkész majd egészében a maga költségén az idők mivoltához és a csinosabb izléshez mérve átalakíttatott.

A lakás a mellékhelyiségeken kívül 5 tágas szobából áll.

A parochiális ház északi végénél volt Kádár Horváth Istvánnak egy háza hozzátartozó fundussal. Ezen házat a tulajdonos elpusztítván, az egyháztól elcserélte, egy más fundust adván Horváth Istvánnak, ezen területet pedig a parochiális fundushoz csatolta.

Itt említem meg az egyháznak ősrégi tölgyfa ládáját, amely 1779 szeptember 25-én készítettett Árvay Pál prédikátor idejében.

Harmadik fekvő java a balatonkenesei ref. egyháznak az *iskola és a rektorlakás*. Ez, hogy mikor épült először, az egyház írásai között nincsen reávonatkozó semmi adat. Az iskola maga 1817-ben építettett, hozzáragasztva a rektorlakához, Gueth György prédikátor és Jobban István iskolarektor idejében. Ugyanakkor építettett az iskola alá a rektor számára egy köpince is. Az egy tanterem később kicsinynek bizonyulván, az iskola ismét megnagyobbítottatt. Megnyerő külsejű nagy épület, tágas iskolatermekkel és kényelmes rektorlakással.

Negyedik fekvő jószága a kenesei református eklézsiának az utaljai szőlőhegyen a lelkészi szőlőben épült kettős derék *pince és préház*. Ezen pince épült Somogyi Ferenc öregbíró, Székeli Péter és Kun István kisbírák,

Nemes Kovács János kurátor és Kóczán Lajos prédikátor idejében 1827-ik esztendő április hónap 17-ik napjától, mely husvét keddeje vala, az azon esztendei junius 1-ső napjáig, mely pünkösdöt megelőző péntek volt, úgy, hogy ezen napra pince, présház tökéletesen elkészült és pünkösdre már az ajtók bezárattak. Ugyanakkor elpusztított a gyepű tövében levő vastag deszkából levő pince, amely, mint az ajtó felett álló nagy gerendán levő metszés mutatta, 1727-ben épült.

A kettős pincék közül — melyek éppen egykorák — az egyik, t. i. a falu felől álló, az eklézsia számára van rendeltetve külön kulccsal, a másik pedig a prédikátoré. A présházban egy nagy hatalmas prés van, maig is állandó és erős használatban, készíttetve az 1751-ik esztendőben.

A pincéhez a jelenlegi lelkész 400 korona költséggel egy szobát építtetett.

*Ötödik fekvő jóság*a a kenesei eklézsiaának a pince előtt álló *szőlőföld*, amely a prédikátoré. 1850-ben az egyház öreghegyi szöllejét a távolság miatt jónak látta eladni. Az öreghegyi szőlőt Katona Németh János vette meg 700 váltó forintért. Ezen pénzen a lelkésznek gyümölcsöző eklézsiai szőlő tözsomszédságában vett az egyház egy darab szőlőt Szabó József gondnoksága idejében néhai Mésszely János

utódaitól. Így most a lelkész és egyházi szőlő egy darabban fekszik.

*Hatodik fekvő jószág*a a kenesei református eklézsiának a lelkész és a rektor javadalmazásának egy részét képező *szántóföldek*. Az 1851-ik év július havában kezdetett meg Kenese községében a legelő-elkülönözési és határszabályozási mérnöki munkálat. Ezen alkalommal a kenesei református egyháznak papi és iskolatanítói, több darabokból álló szántóföldjei és kertjei helyett egy tagban levő föld méretett ki az eddigi mennyiségben, amelyhez járult még a legelő-járandóság is a lelkész részére 12-, az iskolatanító részére pedig 6 hold.

*Hetedik fekvő jószág*a a kenesei református egyháznak a *temető*, amely a magas partok felett fekszik, fenséges balatoni kilátással. Az 1851-iki határszabályozás alkalmával kapott az egyház előbbi temetője mellett egy új temetőhelyet, az eddigi temetővel majdnem egyenlő nagyságban. Az egyház csak gyakori zörgetésre kapta meg ezen temetőhelyet. Az első folyamodásra az urasági ügyvéd válasza ez volt: „Meggzűnvn az urbéri viszony, temetőről nem gondoskodnak“. Az akkori lelkész, Móricz János, erre azt válaszolta: „Hogyha meg is szűnt az urbéri viszony, halottainkat sem a földön felül nem hagyhatjuk, sem más határba temetkezni nem

megyünk; temetőt alkalmas helyen követelünk, ha illetőségébe népünknek betudatnék is“. Erre Késmárky Ferenc, mint a mérésre kirendelt végrehajtó bíró, a temető iránt megnyugtatta a kenesei református egyházat és a kimérést, mint kiküldött bíró, azonnal eszközölte is.

Ezen temető 1854 június 18-án szenteltetett fel nagyszámu nép jelenlétében, a helyszínen tartatván istenítisztelet és tanítás Mózes I. könyve XXIII. részéről.

Közelg az idő, ha csak nem akarjuk megbolygatni a csendesen pihenők nyugalmát, egy új temetőről való gondoskodásra is. Ne bántsuk még a régi, kopott fejfákat, hadd egyesüljenek ott csendesen a mi dicső őseink porai az édes szülőfölddel, hadd kereshessük fel még a névtelen, zöldelő sirhalmokat is . . . Keressük fel gyakran ott nyugvó kedves szeretteinket, újítsuk fel emlékezetöket és letörölve a szenvedésnek és a bánatnak könnyeit, erősítsük magunkat a hitben, hogy viszontlátjuk őket az örök élet és örök boldogság hazájában. Ők pedig hadd pihenjenek ott békén és csendesen ama nagy napig: a feltámadásig.

FÜGGELÉK.

„A KENESEI REFORMÁTUS ÉNEKKAR“
TÖRTÉNETE.

A B.-KENESEI REF. EGYHÁZAT ALKOTÓ
CSALÁDFÖK NÉVSORA 1912-BEN.

A kenesei református énekkar története.

A balatonkenesei református egyház történetével kapcsolatban említést kell tennem egy, a református egyház védnöksége alatt álló ifju egyesületről, a „*Kenesei Református Énekkar*”-ról is.

A kenesei református énekkar 1908 február 18-án alakult a balatonkenesei református egyház férfi-tagjainak sorából. Célja: templomi-, temetési-, valamint világi dallamok, különösen nemzeti dalaink összhangzó betanulása, ezeknek templomi és temetési szertartásoknál, vallásos és hazafias összejöveteleknél való előadása, hogy ez által is a buzgóságot és a szépnak kedvelését előmozdítsa.

Az alakulás és kezdet nehézségein szinte játszva esett át a négyszólamu énekkar és rövid idő alatt a község legkedveltebb és legtekintélyesebb egyesületévé nőtte ki magát, úgy, hogy ma már minden nevezetes egyházi, avagy világi ünnepélynél ott találjuk, tetszését és elismerését érdemelve ki a község lakosainak.

De a jótékonyságból is kiveszi a maga részét. Évenként a konfirmándus növendékeknek hitükben való megerősítése alkalmával, a hitélet fejlesztése céljából, egy-egy bibliát ajándékoz. Rövid fennállása óta több mint 100 darab ajándékozott biblia hirdeti jótékonyságát. Azonkívül ott látjuk adakozásával az orgona-alapnál, szegény gyermekek könyvekkel való segítkezésénél. Fel van véve tervei közé, ha majd anyagilag is megacélosodik és megerősödik s jövedelmei lehetővé teszik: a szegénysorsu gyermekek felruházása, a református árváknak és özvegyeknek, nyomorba sülyedt családoknak készpénzzel, ruházattal, orvoslással és gyógyszerekkel való ellátása is. A testvéri összetartás és szeretet a lüktető erő fejlődése előhaladásában, a becsület és megbízhatóság, amelyek mintegy erkölcsi kötelességképen hárulnak a tagokra, tették annyira tekintélyes egyesületté, hogy ma már nemcsak egyik tag vigyáz a másik tag jóhírnevére, hanem minden egyes tag önönmagáéra is, mert minden tagjánál belső meggyőződéssé vált, hogy az egyes tagok becsületessége eredményezheti magának az egyesületnek kedveltségét és tekintélyét.

Az énekkar alapszabályait a balatonkenesei református egyháznak 1908 február 20-iki presbiteri gyűlésén mutatta be, s az egyháztanács ugyanekkor az alapszabályt jóváhagyó záradékkal ellátta. A belügyminiszterium 91237/909. szám alatt szintén láttamozta.

Az énekkar első karvezetője Réthy Gyula, jelenleg réthei kántor-tanító volt. A megalapítás körül az érdem oroszlánrésze őt illeti. Odaadó munkálkodással, fáradtságot nem ismerő szorgalommal és nagy lelkesedéssel vezette három éven át az énekkart, amely időre az énekkar működő tagjai ma is jóleső érzéssel gondolnak vissza. Az énekkar jelenlegi karvezetője Kiss Ernő Lajos orgonista-tanító, aki szép tehetséggel és akarat-erővel folytatja előde munkáit s működésétől nemcsak az énekkar, hanem a református egyház is nagy, szép dolgokat vár és remél.

El kell ismerni, hogy a karvezetők képzettsége, tehetsége és lelkes munkakedve nagy mértékben hozzájárult ahhoz a szép eredményhez, amit az énekkar rövid idő alatt elért.

A buzgó lelkesítők és támogatók sorában már az alakulás kezdetén ott találjuk, mint az énekkar buzgó alelnökeit, Borsos Dezsőt, a község jegyzőjét, Fazekas Mihályt, a református egyház rektorát és a pártoló-tagok hosszú sorát, akik közül külön is ki kell emelnem az énekkar nagybuzgalmu ellenőré, ifju Szalai Jánost, és volt pénztárosát, Kalmár Sándort.

Az énekkar 800 koronás szép harmóniumát hegyeshalmi Fischer Viktor ajándékozta a református egyháznak.

E sorok írójának dédelgetett kedvence az énekkar, amelynek tagjai hozzá fiúi, ő pedig hozzájuk atyai szeretettel vonzódik.

De a jótékonyságból is kiveszi a maga részét. Évenként a konfirmándus növendékeknek hitükben való megerősítése alkalmával, a hitélet fejlesztése céljából, egy-egy bibliát ajándékozik. Rövid fennállása óta több mint 100 darab ajándékozott biblia hirdeti jótékonyságát. Azonkívül ott látjuk adakozásával az orgona-alapnál, szegény gyermekek könyvekkel való segélyezésénél. Fel van véve tervei közé, ha majd anyagilag is megacélosodik és megerősödik s jövedelmei lehetővé teszik: a szegénysorsu gyermekek felruházása, a református árváknak és özvegyeknek, nyomorba sülyedt családoknak készpénzzel, ruházattal, orvoslással és gyógyszerekkel való ellátása is. A testvéri összetartás és szeretet a lükettető erő fejlődése előhaladásában, a becsület és megbízhatóság, amelyek mintegy erkölcsi kötelességképen hárulnak a tagokra, tették annyira tekintélyes egyesületté, hogy ma már nemcsak egyik tag vigyáz a másik tag jóhírnevére, hanem minden egyes tag önönmagáéra is, mert minden tagjánál belső meggyőződéssé vált, hogy az egyes tagok becsületessége eredményezheti magának az egyesületnek kedveltségét és tekintélyét.

Az énekkar alapszabályait a balatonkenesei református egyháznak 1908 február 20-iki presbiteri gyűlésén mutatta be, s az egyháztanács ugyanekkor az alapszabályt jóváhagyó záradékkal ellátta. A belügyminiszterium 91237/909.szám alatt szintén láttamozta.

Az énekkar első karvezetője Réthy Gyula, jelenleg réthei kántor-tanító volt. A megalapítás körül az érdem oroszlánrésze őt illeti. Odaadó munkálkodással, fáradságot nem ismerő szorgalommal és nagy lelkesedéssel vezette három éven át az énekkart, amely időre az énekkar működő tagjai ma is jóleső érzéssel gondolnak vissza. Az énekkar jelenlegi karvezetője Kiss Ernő Lajos organista-tanító, aki szép tehetséggel és akarat-erővel folytatja előde munkáit s működésétől nemcsak az énekkar, hanem a református egyház is nagy, szép dolgokat vár és remél.

El kell ismerni, hogy a karvezetők képzettsége, tehetsége és lelkes munkakedve nagy mértékben hozzájárult ahhoz a szép eredményhez, amit az énekkar rövid idő alatt elért.

A buzgó lelkesítők és támogatók sorában már az alakulás kezdetén ott találjuk, mint az énekkar buzgó alelnökeit, Borsos Dezsőt, a község jegyzőjét, Fazekas Mihályt, a református egyház rektorát és a pártoló-tagok hosszú sorát, akik közül külön is ki kell emelnem az énekkar nagybuzgalmu ellenőreit, ifju Szalai Jánost, és volt pénztárosát, Kalmár Sándort.

Az énekkar 800 koronás szép harmóniumát hegyeshalmi Fischer Viktor ajándékozta a református egyháznak.

E sorok írójának dédelgetett kedvence az énekkar, amelynek tagjai hozzá fiúi, ő pedig hozzájuk atyai szeretettel vonzódik.

Négy év oly kevés idő egy egyesület életében, hogy az eddig elért eredmény nemcsak az atyai szeretetet, hanem a legszigorubb bírálatot is kielégítheti. És én szeretem hinni és remélni, hogy ezen egyesületnek majd későbbi történet-írója nagy és szép dolgokra fog rá mutatni, amelyek megvalósulásánál a református énekkar volt a mozgató erő és alkotó. De, hogy a jövő történet-írója ezt megtehesse, szükséges, hogy a mindeneket átölelő és fenntartó szeretet kapcsolja össze és vezérelje továbbra is az énekkar tagjait s maga a református egyház és ennek tagjai necsak névleg legyenek védnökei, hanem cselekedetekkel mutassák meg az időknek további folyamán is, hogy a szeretet munkájának gyakorlásában az énekkarnak odaadó segítőitársai. A jószágos Isten áldása legyen az énekkar minden jóra vezérlő munkáján.

A balatonkenesei református egyház családfő tagjainak névsora 1912-ben.

Egyháztanács.

Czakó Gyula lelkész ; Horváth János gondnok ; Fazekas Mihály presbiteri jegyző ; Bán Imre, Bódizs Ferenc idősb, Csurgai József, Gáspár Károly, Hajda János, Horváth János, Kun József, Lángi Lajos, Öcsi János, Öcsi Károly, Öri János, Öri József, Parrag Péter, Rékai Gábor, Sipos Ferenc, K. Szabó József, Vági József presbiterek és iskolaszéki tagok ; Bódizs József ifj., Csiker István, Hajda József, Kis Ferenc, Körmendi János, H. Szabó János, Szalai János ifj., H. Szalai István, Varga Gyula pótpresbiterek és iskolaszéki tagok. Dékán és egyházfi : Gáspár Lajos.

Egyháztagok.

Almási István	Babócsai János
Almási János id.	Babócsai Zsuzsánna
Almási János ifj.	Bajnok József
Ábrahám Sándor	Bakó Sándor
5 Babócsai Ferenc	10 Bakó Ferenc

Bakó István	Czeczei Józsefné özv.
Baranyai Józsefné özv.	Császy Gyula intéző
Baranyai Sándor	Csaba Istvánné özv.
Baranyai István	Csabankó Istvánné
15 Baranyai Sándor ifj.	50 Cseszregi János id.
Baranyai József	Cseszregi János ifj.
Bálint Sándor	Cserna Józsefné özv.
Bán Imre	Cserna József ifj.
Bán Imre ifj.	Cserna József
20 Berényi József	55 Cserna János
Berényi Sándor	Cserna Sándor
Bódis József id.	Csiker János p.
Bódis József ifj.	Csiker József
Bódis Ferenc id.	Csiker Sándor
25 Bódis Ferenc ifj.	60 Csiker Ádám
Bollók István	Csiker István
Bollók Ferenc	Csiker János id.
Bollók Sándor	Csiker Sándorné özv.
Bollók János	Csiker János ifj.
30 Bognár Károly	65 Csiker József ifj.
Bors Ádám	Csiker Lajos ifj.
Botos József áll.-főnök	Csiker Jánosné özv.
Bozsó Kálmán	Csizmadia Sándor
Borsos Dezső jegyző	Csizmadia Károly
35 Borsos Géza	70 Csonka Lajos
Borsos Istvánné özv.	Csonka Sándor id.
Budai Sándor	Csonka Sándor ifj.
Böggös József	Csőkö János
Böggös Sándorné özv.	Csőkö Jánosné özv.
40 Böggös Sándor	75 Csurgai Péterné özv.
Bőczy Sándor	Csurgai Sándorné özv.
Czakó Gyula felkész	Csurgai Józsefné özv. id.
Czakó Gábor	Csurgai Józsefné özv.
Czecző Lajos	Csurgai Jánosné özv.
45 Czecző József	80 Csurgai Sándorné özv.

Csurgai István	Hajda Sándor
Csurgai Sándor ifj.	Hajda Ádám
Csurgai Sándor id.	Hajda Lajos
Csurgai József telkes	Harangozó József id.
85 Csurgai József ifj.	120 Harangozó József ifj.
Dull Pál	Harangozó János
Domján János	Hardi Gyula
Farkas József	Horváth Józsefné özv.
Farkas Sándor	Horváth József m.
90 Farkas Ferenc	125 Horváth József ifj.
Farkas Imre	Horváth József András
Fazekas Mihály rektor	Horváth Sándor alsó
Filó Sándorné özv.	Horváth Sándor felső
Filó Sándor	Horváth Sándor
95 Filó József	130 Horváth Péter alsó
Filó István	Horváth Péter felső
Fülöp Péterné özv.	Horváth József telkes
Fülöp Dániel	Horváth János gondnok
Gáspár Péterné özv.	Hőgyészi József
100 Gáspár Istvánné özv.	135 Hőgyészi János
Gáspár Jánosné özv.	Hőgyészi Sándor
Gáspár Gábor	Hőgyészi Lajos
Gáspár Károly	Jónás Jánosné özv.
Gáspár Imre	Jónás Jánosné özv. h.
105 Gáspár Sándor id.	140 Jónás János vendéglős
Gáspár Sándor	Jónás János
Gáspár Sándor ifj.	Jónás József id.
Gáspár Lajos	Jónás József
Gyürösi Jánosné	Jónás József ifj.
110 Hajda József	145 Jónás György
Hajda Józsefné özv.	Jónás Péter
Hajda János telkes	Jónás Sándor
Hajda Jánosné özvegy	Jónás Lajos.
Hajda József ifj.	Juha Jenőné
115 Hajda János	150 Kalmár Ferencné özv.

Kalmár Istvánné özv.	László János id.
Kalmár Sándor id.	László János ifj.
Kalmár Sándor	László János k.
Kalmár Sándor ifj.	László Péter id.
155 Kalmár Imre id.	190 László Péter
Kalmár Imre ifj.	László József id.
Kalmár Pál	László József
Kánya Imréné	László Sándor
Kiss Ernő tanító	László Jánosné
160 Kiss József 48-as honvéd	195 Lukács József
Kiss József	Makai Ferencné özv.
Kiss Ferencné özv.	Makai Gyula
Kiss Ferenc	Makai János
Kiss János	Makai Sándor
165 Kiss József z.	200 Makai János b.
Kertai János	Makai Józsefné
Kósa János	Makai József
Kósa Lajos	Makai József Kovács
Kósa József	Makai József kis.
170 Kósa József ifj.	205 Makki Gáborné özv.
Kósa Sándor	Magyaródi Lajos
Korcz Gyula	Markó Sándorné özv.
Kovács Sándor	Mazalin György
Kovács Lajos	Marton Lajos
175 Kovács Péter	210 Mecséri Károly
Kozma Sándorné özv.	Mészáros Lajosné özv.
Kocsi Józsefné özv.	Mészáros Andrásné özv.
Körmendi Lajos	Mészáros István
Körmendi János	Mészáros József
180 Körmendi Sándorné özv.	215 Mészöly Dániel
Körmendi Sándor	Mészöly Sándor
Kövesi János	Mészöly János
Kucsera Edéné	Molnár Jánosné özv.
Kun József	Mózes István
185 Lángi Lajos	220 Molnár Pálné

Molnár Pálné özv. ny.	Őri Ferenc
Mórocz Lajos [rektorné	Őri János id.
Mórocz Károly	Őri János ifj.
Mórocz Ferenc	Őri János
225 Miklós István	260 Őri József
Murai Lajos	Őri Ferenc ifj.
Nagy Lajos	Őri István
Nagy Lajos ifj.	Parrag Péter
Nagy Istvánné özv.	Parrag Lajos ifj.
230 Nagy István	265 Parrag Lajos
Nagy Sándor	Patonai Gáborné özv.
Nagy János	Patonai Gábor
Nagy Pál	Patonai Sándor
Németh Jánosné özv.	Pataki Ferenc
235 Németh Péterné özv.	270 Pataki Gyula
Németh Mihály	Pataki József
Németh Lajos	Pataki István
Nemes Sándor	Papp Károlyné
Nemes Sándor ifj.	Papp Sándor
240 Nemes István	275 Pápai József
Orbán Ferenc	Pákozdi Sándor
Orbán József	Pintér Ferenc
Osváth Sándor	Pintér Ferenc ifj.
Öcsi Józsefné özv.	Pintér János id.
245 Öcsi Józsefné özv. ifj.	280 Pintér János
Öcsi Jánosné özv.	Pintér József
Öcsi Istvánné özv.	Pintér József ifj.
Öcsi János biró	Pintér Sándorné özv.
Öcsi János	Pintér Sándor
250 Öcsi Gyula	285 Pintér Sándor ifj.
Öcsi Károly	Pillók István
Öcsi Lajos	Pőcz János
Öcsi József id.	Pőcz Lajos
Öcsi József ifj.	Pőcz Lajos ifj.
255 Öcsi Pál István	290 Pőcz Péter

Pőcz Dániel	Szabó Sándor
Rékai Gábor	Szabó Sándorné özv. alsó
Sári József	Szabó János h.
Sári Lajos	Szabó József
295 Simonyák Istvánné özv.	330 Szabó Istvánné özv.
Simonyák Lajos	Szabó Péter Zergi
Simon Géza	Szabó Péter alsó
Sikos Pál	Szabó János Sipos
Sánta János	Szabó József Lukács
300 Sipos István id.	335 Szabó Péter nagykuti
Sipos István ifj.	Szalai János id.
Sipos Sándor	Szalai János ifj.
Sipos Sándor ifj.	Szalai István h.
Sipos József	Szalai István ifj.
305 Sipos Ferenc	340 Szalai Ferenc
Sipos János id.	Szalai Kálmán
Sipos János ifj.	Szalai Dánielné özv.
Somogyi Józsefné özv.	Szalai Gyula
Somogyi Ferenc alsó	Szalai Józsefné özv.
310 Somogyi Ferenc m.	345 Szalai István keresk.
Somogyi József telkes	Székeli Józsefné özv.
Somogyi József gy.	Székeli Péter
Somogyi József ifj.	Széles Sándorné özv.
Somogyi József asztalos	Szente Jánosné özv.
315 Somogyi József b.	350 Székeli János
Somogyi József lepsényi	Szente Pálné
Somogyi Ferencné özv.	Szánthó Lajos ny. jegyző
Somogyi Sándor	Szokó István s. jegyző
Somogyi Lajos	Takács Sándor
320 Somogyi Imre	355 Takács József
Somogyi János	Timár József
Somogyi János m.	Timár József ifj.
Somogyi Lajos	Tóth Jánosné özv. kis
Szabó Sándorné özv.	Tóth Jánosné özv. idősb
325 Szabó Sándor felső	360 Tóth Jánosné özv.

Tóth Ferenc	Varga Sándor rendőr
Tóth Ferenc ifj.	385 Varga Sándor ifj.
Tóth Imre	Varga Sándor Sipos
Tóth Imre ifj.	Varga János
365 Takács József	Varga József
Tóth József	Varga Gyula
Tóth Péter	390 Varga Lajos idősb
Tóth János	Varga József Bollók
Tóth István	Varga Lajos ifj.
370 Tóth Lidia	Varga István ifj.
Tóth Károlyné özv.	Varga István
Tóth Sándor id.	395 Varga János
Tóth Sándor ifj.	Varga Istvánné özv.
Tóth Sándor vendéglős	Vas József
375 Tóth Sándor h.	Vas József ifj.
Tóth Sándor k.	Vági József
Tóth Sándor rendőr	400 Vági János a.
Vajda József id.	Vági János a. ifj.
Vajda József ifj.	Vági János h.
380 Vajda János	Vági János h. ifj.
Vajda István	Zergi Józsefné özv.
Vajda Jánosné özv.	405 Zergi Lidia
Varga Sándorné özv.	Zóka Imre.

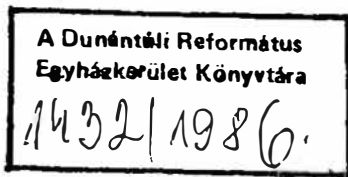

TARTALOM.

	Lap
<i>Előszó</i>	3
<i>Balatonkenese község multja és határa</i>	7
<i>A balatonkenesei református egyház története.</i>	
Általános rész	21
A balatonkenesei ref. egyház prédikátorai 1660-tól	30
A balatonkenesei református egyház rektorai 1744-től	32
A balatonkenesei református eklézsiának értékesebb ingó- és ingatlan javai	35

Függelék.

<i>A „Kenesei református énekkar” története</i>	51
<i>A balatonkenesei református egyház családfe tagjainak névsora 1912-ben.</i>	55

Ugyanezen szerzőtől kapható:

**Méliusz Juhász Péter
élete és működése** ☐

Ára: füzve 2 K, kötve 4 K.

**Emlékezés és búcsú-
beszéd** ☐ Ára: 50 fillér.

Kossuth Lajos. Emlék-
beszéd. — Ára: 50 fillér.

